

حکم دعای بعد از اقامه

تألیف: سید مسلم تخت‌دار

مدرسه امیریه
جزیره قشم - گیاهدان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**حکم دعای
بعد از اقامه**

تألیف: سید مسلم تخت‌دار

**مدرسه امیریه
جزیره قشم - گیاهدان**

فهرست

نص صریح از رسول الله صلی الله علیه و سلم بر استجابت	
دعا به هنگام اقامه‌ی نماز.....	۹
قول صحابی بر استجابت دعا به هنگام اقامه‌ی نماز.....	۱۰
قول تابعی در مورد دعا به هنگام اقامه‌ی نماز.....	۱۱
تقریر و تشویق رسول الله صلی الله علیه و سلم به فردی که	
قبل از تکبیره الاحرام دعا کرد.....	۱۳
قیاس در مورد دعا به هنگام اقامه‌ی نماز.....	۱۶
نصوص مذهب شافعی در مورد دعا به هنگام اقامه‌ی نماز..	۱۷
عمل امام اهل سنت، امام احمد بن حنبل و نصوص مذهب	
حنبلی در مورد دعا به هنگام اقامه‌ی نماز.....	۲۳
فتاوی اللّجّنة الدّائمة بالبحوث العلمیّة در مورد دعا به هنگام اقامه	۲۵
فتاوی دار الإفتاء المصریّة.....	۲۷
مراجع.....	۲۹

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا
يُفَقِّهُهُ فِي الدِّينِ. بخاری، ۷۱، مسلم ۱۰۳۷

کسی که الله عزوجل به او اراده‌ی خیر داشته باشد او را
در دین فقیه می‌گرداند.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى نَبِيِّنَا
مُحَمَّدٍ أَشْرَفِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ
أَجْمَعِينَ.

دعا خواندن بعد از اقامه و قبل از تکبیره الاحرام به دلایل
زیر مشروع است:

[۱] نص صریح از رسول الله صلی الله علیه و سلم بر
استجاب دعا به هنگام اقامه نماز:

عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا
تُؤَبَّ بِالصَّلَاةِ، فَتِيَحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ، وَاسْتُجِيبَ الدُّعَاءُ.^۱
هرگاه اقامه نماز شد درهای آسمان گشوده می شوند و دعا
مستجاب می گردد.

^۱ . حسن لغیره، مسند أحمد ۱۴۶۸۹

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَاعَتَانِ تُفْتَحُ فِيهِمَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ عِنْدَ حُضُورِ الصَّلَاةِ وَعِنْدَ الصَّفِّ فِي سَبِيلِ اللَّهِ^۱

دو وقت وجود دارد که در آن دو وقت، درهای آسمان گشوده می‌شوند. هنگام حاضر شدن به نماز و هنگام صف کشیدن (برای جهاد) در راه خدا.

در این دو حدیث مقبول، رسول الله صلی الله علیه و سلم به صراحت بیان می‌نماید که هنگام اقامه‌ی نماز دعا مستجاب می‌شود پس این یک فرصت طلائی است که فرد مسلمان در چنین لحظه‌ای، رحمت الله عزوجل را بطلبد.

[۲] قول صحابی بر استجاب دعا به هنگام اقامه‌ی نماز:

^۱. صحیح، صحیح ابن حبان ۱۷۲۰

عَنْ أَنَسٍ قَالَ: إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فُتِحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ،
وَاسْتُجِيبَ الدُّعَاءُ.^۱

هرگاه اقامه‌ی نماز شد درهای آسمان گشوده می‌شوند و دعا مستجاب می‌گردد.

البته بر اهل علم پوشیده نیست که هرگاه صحابی از اموری صحبت کند که در آن مجال اجتهاد نباشد آن حدیث، حکم رفع پیدا می‌کند. و پر واضح است که در این حدیث، صحابی از امور غیبی - که گشوده شدن درهای آسمان باشد - سخن می‌گوید.

[۳] قول تابعی در مورد دعا به هنگام اقامه‌ی نماز:

حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ، عَنْ أَبِي حَمْرَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ:
إِذَا سَمِعْتَ الْمُؤَذِّنَ قَالَ: قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ فَقُلْ: اللَّهُمَّ رَبَّ

^۱ . إسناده صحيح. السنن الكبرى للنسائي ۹۸۱۷، حافظ ابن حجر در نتایج الأفكار آن را حسن دانسته.

هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ، وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةُ أُعْطِيَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُؤْلُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، لَا يَقُولُهَا رَجُلٌ حِينَ يَقُومُ الْمُؤَذِّنُ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ فِي شَفَاعَةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ^۱

حسن بصرى مى گوید: هرگاه شنیدی که مؤذن گفت: قَدْ

قَامَتِ الصَّلَاةُ،

پس بگو: اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ، وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةُ أُعْطِيَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُؤْلُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، هنگامی که مؤذن اقامه می کند این دعا را کسی نمی گوید مگر این که الله عزوجل او را در روز قیامت با شفاعت رسول الله صلى الله عليه و سلم وارد بهشت می کند.

^۱ . رجاله ثقات، مصنف ابن ابن ابی شیبہ ۲۳۶۵

عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ قَالَ: مَنْ قَالَ عِنْدَ الْإِقَامَةِ: اللَّهُمَّ
رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ الثَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، أَعْطِ سَيِّدَنَا
مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ، وَارْفَعْ لَهُ الدَّرَجَاتِ، حَقَّتْ لَهُ الشَّفَاعَةُ عَلَى
النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ^١.

کسی که هنگام اقامه بگوید: اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ
الثَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، أَعْطِ سَيِّدَنَا مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ، وَارْفَعْ
لَهُ الدَّرَجَاتِ، شفاعت رسول الله صلى الله عليه و سلم برایش
ثابت می شود.

[٤] تقرير و تشويق رسول الله صلى الله عليه و سلم به
فردی که قبل از تكبيره الاحرام دعا كرد:

^١. إسناده صحيح، مصنف عبدالرزاق ١٩١١

عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَاصٍ، عَنْ أَبِيهِ سَعْدٍ أَنَّ
 رَجُلًا جَاءَ إِلَى الصَّلَاةِ وَالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي
 بِنَاءً، فَقَالَ: حِينَ انْتَهَى إِلَى الصَّفِّ: اللَّهُمَّ آتِنِي أَفْضَلَ مَا تُؤْتِي
 عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ، فَلَمَّا قَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 الصَّلَاةَ، قَالَ: «مَنْ الْمُتَكَلِّمُ آتِنَا؟» فَقَالَ الرَّجُلُ: أَنَا يَا رَسُولَ
 اللَّهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا يُعْقَرُ
 جَوَادُكَ، وَتُسْتَشْهَدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ»^۱

سعد بن ابی وقاص می گوید: شخصی به نماز آمد در حالی
 که رسول الله صلی الله علیه و سلم نماز را به ما امامت می نمود.
 هنگامی که آن مرد به صف رسید گفت: اللَّهُمَّ آتِنِي أَفْضَلَ مَا

^۱ . حاکم در مستدرک ۷۴۸ بر شرط مسلم صحیح دانسته و ذهبی با او
 موافقت نموده و حافظ ابن حجر در نتایج الأفكار آن را حسن دانسته
 است.

تُوْتِي عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ، (پروردگارا! بهترین چیزی را که به

بندگان صالح خود می‌بخشی به من عطا نما).

وقتی که رسول الله صلی الله علیه و سلم نماز خویش را به

پایان رساند، فرمود: پیش از این چه کسی سخن گفت؟

آن مرد گفت: ای رسول خدا! من بودم.

رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود: بنابراین اسب تو

کشته می‌شود و در راه خدا شهید می‌شوی. (یعنی: بهترین

چیزی که الله عزوجل به بندگان صالح خود می‌بخشد؛ شهادت

است. پس تو که چنین دعائی کردی شهادت نصیبت می‌شود.

زیرا قبل از نماز، دعاها استجابت می‌شوند).

از این حدیث برداشت می‌شود که هنگامه صف کشیدن برای

نماز، اگر دعائی خوانده شود مشروع است. زیرا اگر نادرست و

باطل بود رسول الله صلی الله علیه و سلم بر آن مرد اعتراض

می‌گرفت و او را از بدعت و گمراهی می‌رهانید و روش صحیح

را به او آموزش می‌داد.

[۵] قیاس در مورد دعا به هنگام اقامه‌ی نماز:

قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَبْنَ كُلُّ أَذَانَيْنِ صَلَاةً» قَالَهَا ثَلَاثًا. قَالَ فِي الثَّالِثَةِ: «لِمَنْ شَاءَ»^۱

بین اذانین (اذان و اقامه) نمازی وجود دارد. آن را سه بار فرمود. در مرتبه‌ی سوم فرمود: برای کسی که بخواند. در این حدیث صحیح، رسول الله صلی الله علیه و سلم اذان و اقامه را به یک لفظ، تلفظ زدند و به هر دو، لفظ اذان اطلاق نمودند. و در احادیث صحیح دیگری فرموده‌اند که بعد از اذان بر من صلوات بفرستید و دعای **اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ...** را بخوانید.

همچنین اقامه بر اذان قیاس گرفته می‌شود. زیرا هر دو برای اعلام نماز مشروع گردیده شده و الفاظ آن دو نیز با

^۱. صحیح، ابن ماجه ۱۱۶۲

یکدیگر متقاربانند. در نتیجه آن چه برای اذان سنت می‌شود برای اقامه نیز سنت می‌شود.

[۶] نصوص مذهب شافعی در مورد دعا به هنگام اقامه‌ی

نماز:

نَهَايَةُ الْمُحْتَاجِ بِشَرْحِ الْمِنَهَاجِ ٤٢٣/١:

(و) يُسَنُّ (لِكُلِّ) مِنْ مُؤَدِّنٍ وَسَامِعٍ وَمُسْتَمِعٍ وَكَذَا مُقِيمٍ
لِحَدِيثٍ وَرَدَ فِيهِ رَوَاهُ ابْنُ السَّنِّيِّ وَذَكَرَهُ الْمُصَنِّفُ فِي أَذْكَارِهِ
(أَنْ يُصَلِّيَ) وَيُسَلِّمَ (عَلَى النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -)
لِمَا مَرَّ مِنْ كِرَاهَةِ إِفْرَادِ أَحَدِهِمَا عَنِ الْآخِرِ (بَعْدَ فَرَاغِهِ)
أَيَّ مِنْ ذَلِكَ (ثُمَّ) يَقُولُ عَقِبَ ذَلِكَ (اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ
الْتَّامَّةِ)...

برای هر کدام از مؤذن و شنونده‌ی اذان بدون قصد و با
قصد و همچنین اقامه کننده سنت می‌شود، بعد از فارغ شدن از

آن، بر رسول الله صلی الله علیه و سلم صلوات و سلام بفرستد. زیرا کراهت دارد که به هنگام صلوات فرستادن، تنها لفظ صلوات یا سلام آورده شود (بلکه صلوات و سلام را با هم جمع نماید)، سپس به دنبال آن بگوید: **اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ النَّامَّةُ...**

زیرا حدیثی (در این رابطه) وارد است. ابن السُّنِّی آن را روایت کرده و همچنین امام نووی در اذکارش آن را ذکر کرده است.

مُعْنِي الْمُحْتَاجِ بِشَرَحِ الْمِنَهَاجِ ۳۳۰/۱:

(و) يُسْنُّ (لِكُلِّ) مِنْ مُؤَدِّنٍ وَسَامِعٍ وَمُسْتَمِعٍ قَالَ شَيْخُنَا وَمُقِيمٍ، وَلَمْ أَرَهُ لِغَيْرِهِ (أَنْ يُصَلِّيَ عَلَى النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -) وَبُسَلَّمَ أَيْضًا لِمَا مَرَّ مِنْ أَنَّهُ يُكْرَهُ إِفْرَادُهَا عَنْهُ (بَعْدَ فَرَاغِهِ) مِنَ الْأَذَانِ أَوْ الْإِقَامَةِ عَلَى مَا مَرَّ لِقَوْلِهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -: «إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَدِّنَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ

ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَّى صَلَاةَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا
عَشْرًا» (ثُمَّ) يَقُولُ: اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ...

برای هر کدام از مؤذن و شنونده‌ی اذان بدون قصد و با قصد و همچنین شیخ ما (شیخ الاسلام زکریا انصاری) گفت: و اقامه کننده، (و ندیدم آن را به غیر از او)، سنت می‌شود که بعد از فارغ شدن از اذان و اقامه، آن که بر رسول الله صلی الله علیه و سلم صلوات و سلام بفرستد. زیرا کراهت دارد که به هنگام صلوات فرستادن فقط لفظ صلوات یا سلام آورده شود (بلکه صلوات و سلام را با هم جمع نماید).

به دلیل فرموده‌ی رسول الله صلی الله علیه و سلم: هرگاه از مؤذن شنیدید پس بگویید مانند آن چه مؤذن می‌گوید. سپس بر من صلوات بفرستید زیرا هر کس یک صلوات بر من بفرستد الله عزوجل ده صلوات بر او می‌فرستد. سپس به دنبال آن بگوید:
اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ...

تُحْفَةُ الْمُحْتَاجِ بِشَرْحِ الْمُنْهَاجِ ١/٤٨٢:

(و) يُسُنُّ (لِكُلِّ) مِنَ الْمُؤَدِّنِ، وَالْمُقِيمِ وَسَامِعِهِمَا (أَنْ يُصَلِّيَ) وَيُسَلِّمَ (عَلَى النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - بَعْدَ فَرَغِهِ) مِنَ الْأَذَانِ، أَوْ الْإِقَامَةِ لِأَمْرِ بِالصَّلَاةِ عَقِبَ الْأَذَانِ فِي خَبَرِ مُسْلِمٍ وَقَيْسٍ بِذَلِكَ غَيْرُهُ (ثُمَّ) يُسُنُّ لَهُ أَنْ يَقُولَ عَقِبَهُمَا (اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ)...

برای هر کدام از مؤذن و اقامه کننده و شنونده‌ی آن دو سنت می‌شود که بعد از فارغ شدن از اذان و اقامه بر رسول الله صلی الله علیه و سلم صلوات و سلام بفرستد. زیرا در حدیثی که در صحیح مسلم آمده؛ امر شده که بعد از اذان صلوات فرستاده شود و اقامه بر آن قیاس گرفته می‌شود. سپس سنت می‌شود که به دنبال آن دو بگوید: اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ...

الإِقْتِنَاعُ فِي حَلِّ أَلْفَاظِ أَبِي شُجَاعٍ ١/١٤١:

وَيُسْنُ لِكُلِّ مِنْ مُؤَذِّنٍ وَمُتَمِّمٍ وَسَامِعٍ وَمُسْتَمِعٍ أَنْ يُصَلِّيَ
عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ الْفَرَاحِ مِنَ الْأَذَانِ
وَالْإِقَامَةِ ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ وَالصَّلَاةُ
الْقَائِمَةُ آتِ سَيِّدَنَا مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا
مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ...

برای هر کدام از مؤذن و شنونده‌ی اذان، بدون قصد و با
قصد و اقامه کننده بعد از فارغ شدن از اذان و اقامه سنت
می‌شود که بر رسول الله صلی الله علیه و سلم صلوات و سلام
بفرستد. سپس به دنبال آن بگوید: اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ
التَّامَّةُ...

الْمِنْهَاجُ الْقَوِيمُ ٨٤/١:

و" يُسْنُ "الصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ" لِكُلِّ مِنَ الْمُؤَدِّنِ وَالْمُقِيمِ وَسَامِعِيهَا "بَعْدَهُ" وَبَعْدَهَا
"ثُمَّ يَقُولُ" عَقِبَ ذَلِكَ: "اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ..."

و برای هر کدام از مؤذن و اقامه کننده و شنوندهی اذان و
اقامه بعد از فارغ شدن از اذان و اقامه سنت می شود که بر رسول
الله صلی الله علیه و سلم صلوات و سلام بفرستد. سپس به
دنبال آن بگوید: اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ...

فَتُحِ الْوَهَابِ بِشَرْحِ مَنْهَجِ الطَّلَابِ ١/٤١١ و ٤٢٠:

وَسُنَّ لِكُلِّ مِنَ مُؤَدِّنٍ وَمُقِيمٍ وَسَامِعٍ وَمُسْتَمِعٍ " أَنْ يُصَلِّيَ
وَيُسَلِّمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ فَرَاغٍ مِنَ الْأَذَانِ
أَوْ الْإِقَامَةِ لِخَيْرِ مُسْلِمٍ السَّابِقِ وَيُقَاسُ بِالسَّامِعِ فِيهِ غَيْرُهُ
مِمَّنْ ذُكِرَ " ثُمَّ " يَقُولُ " اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ " أَيُّ الْأَذَانِ
أَوْ الْإِقَامَةِ " إِلَى آخِرِهِ.

برای هر کدام از مؤذن و شنونده‌ی اذان بدون قصد و با قصد و اقامه کننده، بعد از فارغ شدن از اذان و اقامه، سنت می‌شود که بر رسول الله صلی الله علیه و سلم صلوات و سلام بفرستد به خاطر حدیث صحیح مسلم که گذشت. و کسان دیگر بر شنونده قیاس گرفته می‌شوند (مثلا اگر کسی در حال تلاوت قران یا ذکر یا تدریس است آن را قطع کرده و جواب مؤذن می‌دهد). سپس به دنبال آن بگوید: **اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ...**

[۷] عمل امام اهل سنت، امام احمد بن حنبل و نصوص مذهب حنبلی در مورد دعا به هنگام اقامه‌ی نماز:

كشَّافُ الْفِتَا ع ۱/۴۸:

(و) يَدْعُو (عِنْدَ الْإِقَامَةِ) فَعَلَهُ أَحْمَدُ وَرَفَعَ يَدَيْهِ.

و هنگام اقامه دعا می‌کند. امام احمد بن حنبل آن را انجام داده و دستان خویش را بلند نموده است.

كَشَفُ الْمُخَدَّرَاتِ ١٠٧/١:

وَسَنَّ الدُّعَاءَ هَهُنَا وَعِنْدَ الإِقَامَةِ فَعَلَهُ أَحْمَدُ رَحِمَهُ اللهُ
وَرَفَعَ يَدَيْهِ.

و دعا در این جا (یعنی به هنگام اذان) سنت شده است. و
همچنین هنگام اقامه، دعا سنت شده است. امام احمد بن حنبل
آن را انجام داده و دستان خویش را بلند نموده است.

شَرْحُ مُنْتَهَى الإِرَادَاتِ ١٣٩/١:

(و) يَدْعُو (عِنْدَ إِقَامَةِ) فَعَلَهُ أَحْمَدُ وَرَفَعَ يَدَيْهِ.

و هنگام اقامه دعا می کند. امام احمد بن حنبل آن را انجام
داده و دستان خویش را بلند نموده است.

الإِقْتِنَاعُ فِي فَهْمِ الإِمَامِ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ١١٢/١:

وَلَيْسَ بَيْنَ الإِقَامَةِ وَالتَّكْبِيرِ دُعَاءٌ مَسْنُونٌ نَصًّا وَإِنْ دَعَا
فَلَا بَأْسَ فَعَلَهُ أَحْمَدُ وَرَفَعَ يَدَيْهِ.

بین اقامه و تکبیر برای دعای سنت، نصی وارد نیست و اگر دعا کرد اشکالی ندارد. امام احمد بن حنبل آن را انجام داده و دستان خویش را بلند نموده است.

[۸] فتاوی اللّجنته الدائمّه بالبُحوثِ العلمیّه در مورد دعا

به هنگام اقامه‌ی نماز:

سُئِلَتِ اللَّجْنَةُ الدَّائِمَةُ ... أَيْضًا: السُّؤَالُ الثَّانِي مِنْ

الْفَتْوَى رَقْم (۱۰۴۲۶):

مَا حُكِمَ الدُّعَاءُ بَيْنَ إِقَامَةِ الصَّلَاةِ وَتَكْبِيرَةِ الْإِحْرَامِ،
لِأَنَّي سَمِعْتُ مِنْ إِحْدَى الْأَئِمَّةِ: لَا تَقُلْ: اللَّهُمَّ أَحْسِنْ
وُقُوفِي بَيْنَ يَدَيْكَ، وَإِذَا كَانَ يَجُوزُ فَمَا هُوَ الدُّعَاءُ الْمُسْتَحَبُّ
فِي هَذِهِ اللَّحْظَاتِ بَيْنَ الْإِقَامَةِ وَتَكْبِيرَةِ الْإِحْرَامِ؟

حکم دعا بین اقامه و تکبیره الاحرام چیست؟

من از یکی از امامان مسجدی شنیدم که گفت: این دعا را هنگام اقامه نخوان: **اللَّهُمَّ أَحْسِنْ وَقُوفِي بَيْنَ يَدَيْكَ.**
و اگر دعا جایز است در این لحظات یعنی بین اقامه و تکبیره الاحرام چه دعائی مستحب است؟

الجواب:

لَا نَعْلَمُ دُعَاءَ مَشْرُوعًا بَعْدَ الْإِقَامَةِ وَ قَبْلَ تَكْبِيرَةِ
الْأِحْرَامِ لَكِنِ الْمَشْرُوعُ أَنْ يَقُولَ مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَدِّنُ فِي
إِقَامَتِهِ وَيُصَلِّيَ عَلَى الرَّسُولِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَسْأَلَ لَهُ
الْوَسِيلَةَ ثُمَّ يَنْتَظِرُ حَتَّى يُكَبِّرَ الْإِمَامُ ثُمَّ يُكَبِّرُ بَعْدَهُ.

عضو: عبدالله بن غديان

نائب رئيس اللجنة: عبدالرزاق عفيفي

الرئيس: عبدالعزيز بن عبدالله بن باز

جواب:

ما اطلاع نداریم که بعد از اقامه و قبل از تکبیره الاحرام دعائی مشروع باشد. اما مشروع این است که بگوید همانند آنچه مؤذن در هنگام اقامه می‌گوید. سپس بر رسول الله صلی الله علیه و سلم صلوات بفرستد و از الله عزوجل برای رسول الله صلی الله علیه و سلم وسیله (دعای **اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ الثَّامَّةُ...**) را طلب نماید. سپس منتظر بماند تا این که امام تکبیره الاحرام بگوید. سپس بعد از امام، تکبیره الاحرام بیاورد.

[۹] فتاوی دار الإفتاء المصریّة:

سوال الرقم التسلسل ۴۵۹۳:

آیا دعا بعد از اقامه‌ی نماز بدعت است؟

جواب:

دار الإفتاء بعد از این که تعریف شرعی از بدعت نمود و أدله‌های زیادی را دال بر جواز دعا بعد از اقامه ارائه داد - که من

جهت اختصار آن را حذف کردم - حکم نهائی را صادر کرد و گفت:

وَبِنَاءِ عَلِيٍّ مَا سَبَقَ: فَإِنَّهُ يَجُوزُ لَكَ عَلَى الْإِسْتِحْبَابِ أَنْ
تَدْعُو بِهَذَا الدُّعَاءِ وَبِمَا شِئْتَ أَنْ تَدْعُو بِهِ بَعْدَ الْإِقَامَةِ
وَقَبْلَ الشَّرُوعِ فِي الصَّلَاةِ وَالْقَوْلُ بِتَبْدِيعِ ذَلِكَ هُوَ قَوْلٌ
مُبْتَدَعٌ بَاطِلٌ لَا تَعْوِيلَ عَلَيْهِ وَلَا الْتِقَاتَ إِلَيْهِ. وَاللَّهُ سُبْحَانَهُ
وَتَعَالَى أَعْلَمُ.

بنابر دلایلی که گذشت: قطعاً برای شما - از جهت استحباب - جایز است که بعد از اقامه، این دعا و هر دعائی که خواسته باشید را بخوانید. و قول به بدعت دانستن آن، قوی من درآوردی و باطل است و به آن اعتماد و توجهی کرده نمی‌شود.

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ
وَالحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

مراجع

١. سنن ابن ماجه. ابن ماجه أبو عبد الله محمد بن يزيد القزويني (المتوفى: ٢٧٣هـ.ق)، دار إحياء الكتب العربية
٢. المستدرک علی الصحیحین. أبو عبد الله الحاكم محمد بن عبد الله المعروف بابن البيع (المتوفى: ٤٠٥هـ.ق)، دار الكتب العلمية- بيروت، الطبعة الأولى ١٤١١ هـ.ق
٣. مصنف ابن أبي شيبة. أبو بكر بن أبي شيبة، عبد الله بن محمد العبّسي (المتوفى: ٢٣٥هـ.ق)، مكتبة الرشد، الطبعة الأولى ١٤٠٩ هـ.ق
٤. مصنف عبد الرزاق. أبو بكر عبد الرزاق بن همام الصنعاني (المتوفى: ٢١١هـ.ق)، المجلس العلمي- الهند، الطبعة الثانية ١٤٠٣ هـ.ق

٥. صحيح ابن حبان. محمد بن حبان أبوحاتم،
البُستي (المتوفى: ٣٥٤هـ)، مؤسسة الرسالة،
بيروت، الطبعة الأولى ١٤٠٨ هـ.
٦. السنن الكبرى. أبو عبد الرحمن أحمد بن شعيب
النسائي (المتوفى: ٣٠٣هـ)، مؤسسة الرسالة-
بيروت، الطبعة الأولى ١٤٢١ هـ.
٧. نتائج الافكار في تخريج احاديث الاذكار، حافظ
ابن حجر عسقلاني، دار ابن كثير، دمشق،
بيروت
٨. المنهاج القويم، أحمد بن محمد بن علي بن
حجر الهيتمي، شهاب الدين شيخ الإسلام، أبو

- العباس (المتوفى: ٩٧٤هـ)، الناشر: دار الكتب العلمية، الطبعة: الأولى ١٤٢٠هـ-٢٠٠٠م
٩. نهاية المحتاج إلى شرح المنهاج، شمس الدين محمد بن أبي العباس أحمد بن حمزة شهاب الدين الرملي (المتوفى: ١٠٠٤هـ)، الناشر: دار الفكر، بيروت، الطبعة: ط أخيرة - ١٩٨٤/١٤٠٤م
١٠. الإقناع في حل ألفاظ أبي شجاع، شمس الدين، محمد بن أحمد الخطيب الشربيني الشافعي (المتوفى: ٩٧٧هـ)، الناشر: دار الفكر - بيروت

١١. تحفة المحتاج في شرح المنهاج، أحمد بن محمد بن علي بن حجر الهيتمي، الناشر: المكتبة التجارية الكبرى بمصر- لصاحبها مصطفى محمد، عام النشر: ١٣٥٧ هـ - ١٩٨٣ م

١٢. فتح الوهاب بشرح منهج الطلاب (هو شرح للمؤلف على كتابه هو منهج الطلاب الذي اختصره المؤلف من منهاج الطالبين للنووي)، زكريا بن محمد بن أحمد بن زكريا الأنصاري، زين الدين أبو يحيى السنيكي (المتوفى: ٩٢٦ هـ)، الناشر: دار الفكر للطباعة والنشر، الطبعة: ١٤١٤هـ/١٩٩٤م

١٣. مغني المحتاج إلى معرفة معاني ألفاظ المنهاج،
شمس الدين، محمد بن أحمد الخطيب
الشربيني الشافعي (المتوفى: ٩٧٧هـ)، الناشر:
دار الكتب العلمية، الطبعة: الأولى، ١٤١٥هـ -
١٩٩٤م

١٤. كشف القناع عن متن الإقناع، منصور بن
يونس البهوتي الحنبلي (المتوفى: ١٠٥١هـ)، الناشر:
دار الكتب العلمية

١٥. الإقناع في فقه الإمام أحمد بن حنبل، موسى
بن أحمد بن موسى بن سالم بن عيسى بن سالم
الحجاوي المقدسي، ثم الصالحي، شرف الدين،

أبو النجا (المتوفى: ٩٦٨هـ)، الناشر: دار المعرفة

بيروت - لبنان

١٦. دقائق أولي النهى لشرح المنتهى المعروف بشرح

منتهى الإرادات، منصور بن يونس بن صلاح

الدين ابن حسن بن إدريس البهوتي الحنبلي

(المتوفى: ١٠٥١هـ)، الناشر: عالم الكتب، الطبعة:

الأولى، ١٤١٤هـ - ١٩٩٣م

١٧. كشف المخدرات والرياض المزهرات لشرح

أخصر المختصرات، عبد الرحمن بن عبد الله

بن أحمد البعلي الخلوقي الحنبلي (المتوفى:

١١٩٢هـ)، الناشر: دار البشائر الإسلامية -

لبنان/ بيروت، الطبعة: الأولى، ١٤٢٣هـ - ٢٠٠٢م